

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3
ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
Development of creative thinking of kindergarten 3
with creative arts activities

ภาวิณี โตสำลี¹, ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ²
Pawinee Tosomlee, Natthiyaporn karaket

Received: April 29, 2021 Revised: May 27, 2021 Accepted: May 28, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้การวิจัยเชิงทดลอง The One – group Pretest – Posttest Design กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำนวน 49 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ Test of Creative Thinking - Drawing Production วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test dependent variable

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 15.75 คะแนน และ 44.64 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง พบว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย, ความคิดสร้างสรรค์, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี e-mail: kara_ket_1234@hotmail.co.th

Abstract

The aim of this research was to compare creative thinking of early childhood students before and after passing creative arts activities in the one-group pretest-posttest experimental design. The sample group was 49 male and female kindergarten 3 students between the ages of 5-6 studying in the second semester of academic year 2020 at Wat Bot School under Singburi Primary Educational Service Area Office through purposive sampling.

The research instruments consisted of the experience management plan in creative art activities created by the researcher and the creativity test from drawing, Test of Creative Thinking-Drawing Production. The statistics used in data analysis were average, standard deviation, and t-test variable. The results showed that the students were more creative after using creative arts activities at .05 statistically significant level in overall and each individual aspect including elaboration, flexibility, originality, and fluency. Their mean scores on the pre-trial and post-trial tests were at 15.75 and 44.64 respectively and the comparison of the scores was significantly different at the statistical level of .05.

Keywords: creative thinking of kindergarten, creative level, Creative Arts Activities

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 2) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนจะต้องได้ทดลองปฏิบัติ ค้นคว้าและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการความพร้อมในทุกด้าน สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยกำลังเจริญเติบโตไปพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหาพัฒนาและดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประชากรในประเทศออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ยังมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น (อารี พันธุ์มี, 2537, หน้า 5)

ความคิดสร้างสรรค์ถือว่ามีสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก โดยหากมองไปรอบตัว ก็จะพบว่าหลายสิ่งหลายอย่างเป็นผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการประดิษฐ์คิดค้น การออกแบบสิ่งแปลกใหม่ เป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการแพทย์ ด้านศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม การละคร ฯลฯ ก็ล้วนเป็นผลผลิตจากสมองของมนุษย์ที่ไม่เคยหยุดคิดและหยุดกระทำ ด้วยเหตุนี้เองในประเทศที่พัฒนาแล้วจึงได้เน้นเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยการปลูกฝังให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการศึกษารวมไปถึงการประกอบอาชีพด้วย แต่เมื่อย้อนกลับมาที่ประเทศของเราก็ต้องยอมรับว่ายังห่างจากความเข้าใจและความสำเร็จในเชิงปฏิบัติในเรื่องนี้พอสมควรแม้ว่าการศึกษาไทยในปัจจุบันจะได้มีการกำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมไปถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กล่าวถึงการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการคิดและการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้อันเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560). แต่ในทางปฏิบัติการศึกษาไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงเน้นในเรื่องวิชาการ และการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการจำมากกว่ากระบวนการคิด โดยอาจลืมไปว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นท่องจำไม่ได้ แต่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการปฏิบัติและการฝึกฝนอยู่เสมอปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดจากหลายเหตุปัจจัย แต่ปัจจัยหนึ่งคือ รูปแบบการเรียนการสอน (มิ่งขวัญ ภาคสัจชัย, 2551); (ธีรภัฏญา โอชรส, 2551) ที่อาจสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เช่น บรรยากาศที่เน้นการแข่งขันทำให้นักเรียนกดดัน คำตอบมักถูกกำหนดเพียงคำตอบเดียว คิดแบบยึดหยุ่นไม่ได้ อาจถูกตำหนิเมื่อตอบผิด มีการประเมินบ่อย ๆ หรือเป็นทางการตลอดเวลา ฯลฯ (ดวงฤทัย น้อยพรม, 2552); (วิริยะ ฤาชัยพานิชย์, 2554, วิดีทัศน์) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการสร้างบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดังนั้น หากต้องการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ควรสอนด้วยวิธีการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น เช่น การใช้คำถามที่ท้าทายความคิด การใช้คำถามปลายเปิด การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่าการบอกให้รู้ และให้การสนับสนุนด้วยการเสริมแรง ให้กำลังใจ ไม่ด่วนตัดสินถูกหรือผิด ไม่ควรยึดติดว่าคำตอบควรต้องมีคำตอบเดียว เพราะการคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดได้หลายทิศทางหลายแง่มุม

ข้อค้นพบทางการแพทย์พบว่า ในช่วงแรกของชีวิตจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่เซลล์สมองเจริญสูงสุด การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมต่อเนื่องเป็นลำดับก็เท่ากับเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยต่อมา (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, หน้า 86) ตามทฤษฎีพัฒนาการของอิริคสัน วัย 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรี จะทำให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกจำกัดควบคุมความคิด และการกระทำ เด็กก็จะรู้สึกอายและไม่กล้าทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อพัฒนาการขั้นต่อไป (Richard & Norman, 1997, pp.199-202) จากการศึกษาของโลเวนเฟลด์และบริทเทน (Lowenfeld & Brittain, 1987, p.76) พบว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีสูงมาก ตั้งแต่อายุ 4 ปีขึ้นไป เด็กในวัยนี้จะเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และจินตนาการ แต่เมื่ออย่างเข้าอายุ 8-9 ปี พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะต่ำลง และจะลดต่ำลงอีกช่วงหนึ่งประมาณอายุ 13-14 ปี ซึ่งหากเด็กได้รับการพัฒนาตั้งแต่เด็กในระยะแรก ๆ จะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และได้มีการพัฒนาเป็นอย่างดี คุณภาพของเด็กก็จะดีในอนาคต การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเท่าใดก็ยิ่งมีผลดีขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียนหรือช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง (อารี พันธมณี, 2537, หน้า 6; อ้างอิงจาก Torrance, 1965) ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก โดยให้มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาดัดต่อกันถึงขั้นระดับสูง โดยไม่บั่นทอนให้ลดลง (วราภรณ์ รักรวิชัย, 2535, หน้า 160-161) ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา หากช่วงนี้ได้รับการพัฒนา หรือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกันเป็นลำดับ เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธี และยิ่งส่งเสริมให้เด็กตั้งแต่วัยได้เท่าใด ก็ยิ่งเป็นผลดีมากชิ้นเท่านั้น

กิจกรรมที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นมีหลายวิธี ดังที่ อารี พันธมณี (2545, หน้า 162-195) นักวิชาการด้านความคิดสร้างสรรค์ได้แนะนำไว้ เช่น กิจกรรมทางภาษา ซึ่งเน้นการใช้ทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนไว้ด้วยกัน ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การแต่งเรื่องจากภาพ การทายคำ เป็นต้น กิจกรรมทางความคิด ที่เน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดจินตนาการ แสดงความคิดเห็น เช่น การระดมสมอง การทายคำ เป็นต้น กิจกรรมทางศิลปะ เน้นการฝึกใช้จินตนาการและกล้ามเนื้อ เช่น การวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น กิจกรรมทางการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการคิดสร้าง ดัดแปลงจนเกิดสิ่งใหม่ และกิจกรรมทางดนตรี ที่ฝึกการซาบซึ้งในดนตรี ถ่ายทอดออกมาอย่างอิสระ เป็นต้น จากกิจกรรมที่หลากหลายข้างต้น หากสามารถนำมาใช้อย่างบูรณาการได้อย่างครบถ้วนก็จะเป็นการดียิ่งเนื่องจากเป็นวัยที่จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ดีที่สุด โดยเลือกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่อยู่ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่เด็กอยากทำ สนใจที่จะทำ เมื่อทำแล้วมีความสุข สามารถพัฒนาเด็กได้ครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเด็กทุกคนต้องการแสดงออกด้านความคิดและความรู้สึก ต้องการบอก ต้องการพูด ต้องการเขียนเพื่อถ่ายทอดความรู้และความรู้สึกของตน วิธีการของเด็กทำได้ด้วยการถ่ายทอดออกจากจินตนาการสู่งานศิลปะ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547, หน้า 188)

การจัดกิจกรรมศิลปะไว้ในตารางประจำวันมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กได้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยให้เด็กได้มีโอกาสได้คิดสร้างสรรค์ และแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537, หน้า 19) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อารี พันธมณี (2537,

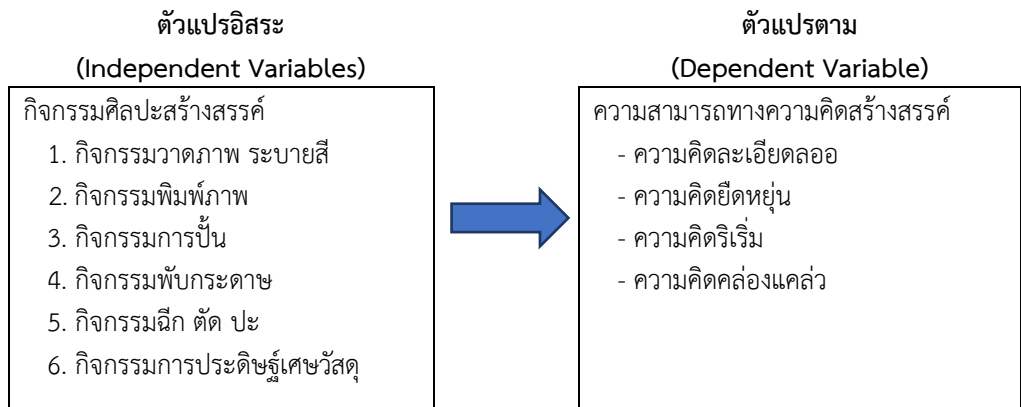
หน้า 127) ที่ได้เสนอว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และ สอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะไม่ใช่สิ่งที่ส่งเสริมเพียงแค่การประสานสัมพันธ์ ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตาและการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจจะมีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไป เช่นเดียวกับ วราภรณ์ รักรวิชัย (2535, หน้า 62) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ว่าเหมือนกับการจัดกิจกรรมทั่ว ๆ ไปแตกต่างกันตรงที่กิจกรรม สร้างสรรค์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกให้เด็กได้แสดงออกอย่างผู้ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ ไม่มีการบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเกิดความต้องการพอใจและสนใจ เด็กรักและชอบกิจกรรมทางศิลปะอยู่แล้ว เริ่มจากเล็ก ๆ เมื่อเด็กมีประสบการณ์ในการใช้มือหยิบ จับ ลากไปลาก มา หากเป็นวัสดุเครื่องเขียนก็จะทำให้เกิดร่องรอยขึ้นและค่อย ๆ พัฒนาไปเรื่อยจากขีดยู่ยงเหยงไปสู่อุปรอยที่เข้าใจ ได้ สื่อความหมายได้ นอกจากนั้นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะยังเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ ความสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี อีกทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและสายตา สัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์และยังช่วยในการส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิด จินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการทำงาน จาก ความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัย ด้วยการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่ สามารถทำให้เด็กเกิดจินตนาการและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ชอบและเหมาะสม กับตัวเด็ก และยังสามารถช่วยให้เด็กได้พัฒนาทางความคิด กล่าวแสดงออกเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด พัฒนาการที่ดีตามวัยของเด็ก โดยเฉพาะพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จะเป็นแนวทางเสริมสร้างศักยภาพเด็ก ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลจากการวิจัยจะช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาทุกด้าน เป็นผลให้เด็กเกิดความพร้อมในการ เรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยชุดฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น อนุบาล 3 โรงเรียนวัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เป็นชุดกิจกรรมที่กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ Test of Creative Thinking - Drawing Production กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนวัดโบสถ์ ตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัย ในการคิดสิ่งที่แตกต่างแปลกไปจากเดิม ด้วยการผสมผสานจากการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดในหลาย ๆ แง่มุมและจากประสบการณ์รอบตัวมาปรับปรุงดัดแปลงบูรณาการจนเกิดเป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์และมีคุณค่า ซึ่งในงานวิจัยนี้ ศึกษา 4 องค์ประกอบ คือความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)

ระดับความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง คะแนนที่เด็กปฐมวัยทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ The Test for Creative Thinking - Darwin Production (TCT-DP)

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถของเด็กได้ใช้กล้ามเนื้อ มือกับตาประสานสัมพันธ์กัน เพื่อฝึกทักษะการเขียน การลากเส้น การวาดภาพ การระบายสี การปั้น การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ การพับ การร้อย การเรียง การฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์ การลากเส้นตามรูปทรงต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่กิจกรรมวาดภาพ ระบายสีกิจกรรมการพิมพ์ภาพกิจกรรมการปั้นกิจกรรมการพับกระดาษกิจกรรมฉีก ตัด ปะกิจกรรมการประดิษฐ์เศษวัสดุ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำนวน 49 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทำการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ทดลองในช่วงเวลา 10.00–10.30 น. รวม 8 ครั้ง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้น นำมาตรวจให้คะแนน

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยทดลอง สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 10.00–10.30 น. วันพุธและวันศุกร์ จนสิ้นสุดการทดลองตามแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

วันพุธ กิจกรรมรักน้ำ

วันศุกร์ กิจกรรมดอกไม้ของหนู

สัปดาห์ที่ 2

วันพุธ กิจกรรมธรรมชาติแสนรัก

วันศุกร์ กิจกรรมกระต่ายน้อยจากเปลือกไข่

สัปดาห์ที่ 3

วันพุธ กิจกรรมต้นไม้มีชีวิต

วันศุกร์ กิจกรรมไก่กูก

สัปดาห์ที่ 4

วันพุธ กิจกรรมแตงโม 3 มิติ

วันศุกร์ กิจกรรมไก่จ๋า

2.4 เมื่อดำเนินการทดลองไปจนครบ ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ Test of Creative Thinking - Drawing Production หลังการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

2.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

แผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์

3.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี) เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ปฐมวัย และการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.2 ศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะสร้างสรรค์และการสร้างกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.3 สร้างแผนการจัดการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 8 แผน การจัดกิจกรรม โดยทุกแผนการสอนจะประกอบด้วยชื่อกิจกรรมวัตถุประสงค์สาระการเรียนรู้วิธีดำเนินการจัด/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

3.4 นำแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนี้ควรเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาง่ายควรเลือกจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย และในการจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กด้วย

3.5 นำแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี จำนวน 20 คน โรงเรียนวัดท่าอิฐ ตำบลท่างาม อำเภอลือบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อปรับปรุงสื่อ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด

3.6 นำแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองแบบทดสอบทางความคิดสร้างสรรค์ (The Test for Creative Thinking–Drawing Production) TCT–DP ของเจเลน และเออร์แบน (Jellen& Urban)

3.6.1 ศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ หรือเรียกว่าแบบทดสอบ ทีซีที–ดีพี (TCT – DP: Test for Creative Thinking – Drawing Production) ดังต่อไปนี้

3.6.2 ศึกษาการใช้แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ เจเลน และเออร์แบน (Jellen and Urban) โดยผู้วิจัยขอคำแนะนำจากผุ่ฝึกฝนและเรียนรู้ในการตรวจให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.6.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเจเลนและเออร์แบน (Jellen and Urban) ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี จำนวน 20 คน โรงเรียนวัดท่าอิฐ ตำบลท่างาม อำเภอลือบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อหาความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ และหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจของผู้วิจัยกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งในการตรวจให้คะแนน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ

3.6.4 หลังการทดสอบ นำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเจเลนและเออร์แบน (Jellen and Urban) มาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแบบทดสอบจำนวน 11 ข้อ

3.6.5 นำผลการให้คะแนนมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One–Group Pretest Posttest Design (ลิวน์ สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538, หน้า 249) ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง(Posttest)
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	กลุ่มทดลอง
"T" _"1"	แทน	การทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง
"T" _"2"	แทน	การทดสอบความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง
X	แทน	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจาก แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มาวิเคราะห์พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 2 พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		ระดับความคิดสร้างสรรค์	หลังการทดลอง		ระดับความคิดสร้างสรรค์
		$\bar{X}$	S		$\bar{X}$	S	
1. ความคิดละเอียดลออ	30	8.95	3.75	ต่ำ	18.52	4.04	ปานกลาง
2. ความคิดยืดหยุ่น	24	3.36	3.46	ต่ำ	14.09	3.66	ปานกลาง
3. ความคิดริเริ่ม	12	2.95	3.78	ต่ำ	8.95	2.09	สูง
4. ความคิดคล่องแคล่ว	6	0.48	0.85	ต่ำ	3.20	1.53	ปานกลาง
รวม	72	15.75	9.93	ต่ำ	44.64	8.60	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ตารางที่ 2 ปรากฏว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว ก็อยู่ในระดับต่ำ

หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความคิดริเริ่ม อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น และความคิดคล่องแคล่ว อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

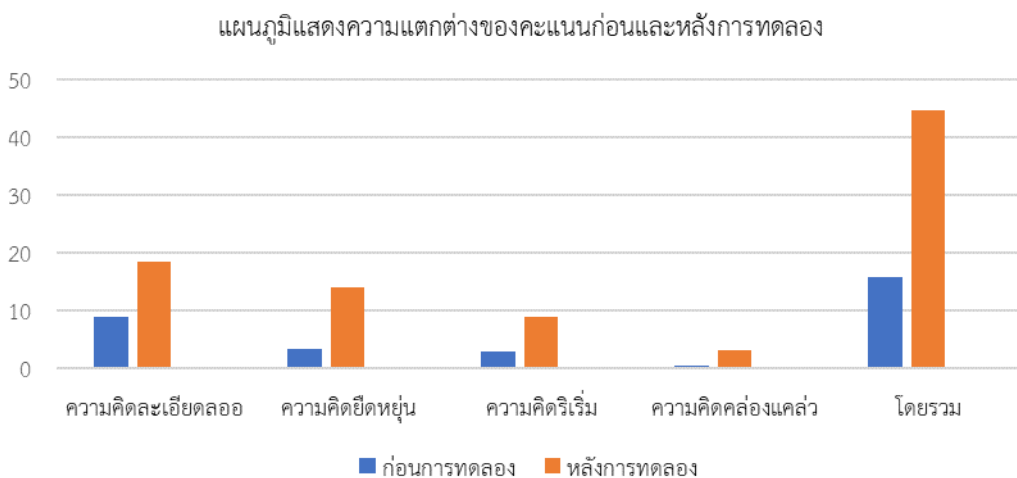
ความคิดสร้างสรรค์	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		D	SD	df	t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S				
1. ความคิดริเริ่ม	49	8.95	3.75	18.52	4.04	9.57	3.48	48	18.24*
2. ความคิดคล่องแคล่ว	49	3.36	3.46	14.09	3.66	10.73	2.09	48	33.97*
3. ความคิดยืดหยุ่น	49	2.95	3.78	8.95	2.09	6.00	2.88	48	13.83*
4. ความคิดละเอียดลออ	49	0.48	0.85	3.20	1.53	2.73	1.28	48	14.11*
รวม	49	15.75	9.93	44.64	8.60	28.89	6.60	48	29.02*

จากตาราง 3 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ปรากฏว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยรวม และรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดละเอียดลออ

ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว ต่ำกว่าหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้าน

การทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 15.75 คะแนน และ 44.64 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง พบว่าคะแนนก่อนการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้เห็นเด่นชัด ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมานำเสนอเป็นแผนภูมิ ดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพ 2 แผนภูมิแสดงคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมจึงสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. เด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น โดยด้านความคิดริเริ่มอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น และความคิดคล่องแคล่ว อยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2. ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นนั้น มีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม คือ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เนื่องจากในการปฏิบัติกิจกรรมนี้ เด็กมีโอกาสดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานและเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่หลากหลายอย่างอิสระ ตามความคิดและจินตนาการ เด็กได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะของเด็กที่ไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จึงได้ผลงานที่ออกมามีความแปลกใหม่ รวมถึงเด็กได้ฝึกการทำงานอย่าง

เป็นระบบ เนื่องจากการปฏิบัติบ่อยครั้ง จึงเกิดความคล่องแคล่ว ความรวดเร็วและความชำนาญในการทำงาน ทำให้มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (ทีวีดี นกบิน, 2542, หน้า 13; อ้างอิงจาก Torrance, 1964) ที่กล่าวว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อเห็นและเข้าใจ จะรวบรวมประสบการณ์และข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสวงหาวิธีใหม่ ๆ การที่เด็กได้เลือกอุปกรณ์อย่างอิสระและคิดรูปแบบของงาน การลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบด้วยตนเองนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติบ่อยครั้งทำให้ได้ผลงานที่แปลกใหม่ออกมา ดังนั้น ในการทำงานศิลปะสร้างสรรค์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กสามารถแสดงออกทาง ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองผ่านการทำงานศิลปะที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพระบายสี การฉีก การตัด การประดิษฐ์ เป็นต้น ดังที่ (พีระพงษ์ กุลไพศาล, 2533, หน้า 9) กล่าวว่าไว้ว่า กิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการได้ดี การที่เด็กวาดภาพสักภาพก็เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยในช่วง 6 ปีแรกเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงและศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าหากให้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถทำได้หลากหลาย แล้วแต่เด็กจะเลือกวัสดุ ที่ตนเองชอบมาสร้างผลงานที่แปลกใหม่ มีความหลากหลาย มีรายละเอียดในชิ้นงานแต่ละชิ้น รวมถึงความคล่องแคล่วในการทำงาน ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อยู่เป็นประจำ โดยเน้นให้เด็กเกิดการคิดค้นผลงานที่แปลกใหม่ด้วยตนเอง มีการนำเสนอผลงานทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ พัฒนาการเหล่านี้เป็นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่สร้างสรรค์มีความพอใจ และมีความสุข เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายในการทำกิจกรรม ทำให้เกิดชิ้นงานที่แปลกใหม่ โดยอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนจะต้องมีความต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจให้กับตนเองโดยเด็กจะนำมาสร้างผลงานที่แปลกใหม่ มาใช้ได้ตามจินตนาการของตนเอง เด็กจะได้คิดและวางแผนในการทำชิ้นงานที่ออกมาในแต่ละชิ้นมาสร้างสรรค์ผลงานตามขั้นตอนและความสนใจของตนเอง ทำให้เด็กได้ฝึกทำกิจกรรม ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรม กิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น

4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเสรี เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวัสดุอุปกรณ์ นำมา ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลงานที่แปลกใหม่ หลากหลาย มีความละเอียดลออและความคล่องแคล่ว ใน การทำงาน ให้เด็กรู้จักการสังเกต การวางแผน การตัดสินใจ ทั้งเกิดทักษะด้านจินตนาการ ไปสู่การ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติกิจกรรมทำให้สมองซีกขวาที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแปลกใหม่พัฒนา สอดคล้องกับกิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสมรรถภาพทางด้านสมองที่มีอยู่ในทุกคน ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดอ่อนกนัย คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม (อารี รังสินันท์, 2532, หน้า 3; อ้างอิงจาก Guilford, 1950) และ (สุชาติ นทีตานนท์, 2550) พบว่า ลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นมีอยู่ในตัวบุคคลแต่จะเกิดขึ้นมามากน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าต่าง ๆ หากได้รับการส่งเสริม ฝึกฝนอย่างถูกวิธีก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดลักษณะองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 5 ปี โดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความริเริ่ม ความยืดหยุ่น ความละเอียดลออ ความไวต่อปัญหา การมีอารมณ์ขัน ความมุ่งมั่น แต่ถ้าเด็กได้รับการดูแลจัดประสบการณ์อย่างถูกต้องตามพัฒนาการอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เด็กอาจจะมิ

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทุกด้าน ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กในด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แก่ไขพหุกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และส่งเสริมความถนัดของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กคิด ได้ค้นพบ และแสดงออกอย่างอิสระ โดยครูเลือกใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กแต่ละคน ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำอย่างอิสระ และคอยดูแลเมื่อเด็กเกิดปัญหา ทำให้หลังจากสิ้นสุดการทดลองเด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ครูควรมีบทบาทในการดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ กระตุ้นเด็ก โดยให้เด็กได้ทดลองทำตามความคิดของตนเอง ให้แรงเสริมกล่าวคำชมเชยในผลงานของเด็ก ทำให้ เด็กมีความมั่นใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม

1.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถที่จะพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น การใช้กล้ามเนื้อ ทักษะทางภาษา ทักษะทางสังคม ทักษะทางอารมณ์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการกล้าแสดงออกทางความคิด เป็นต้น

1.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมให้มีการหยิบใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกเพียงพอ กับความต้องการของเด็ก ไม่มีเสียงดังจากภายนอกเข้ามารบกวนเด็ก ไม่ให้มีสิ่งรบกวนสมาธิของเด็ก

1.4 เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วครูผู้สอนควรแนะนำให้เด็กเรียนทำความสะอาด เก็บกวาด บริเวณพื้นที่กลุ่มของตนเอง และเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ทำกิจกรรมเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้ง

1.5 เมื่อเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ควรมีการสนทนาร่วมกัน สรุปผลการทำกิจกรรม ในแต่ละวันว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนการสนทนาชิ้นงานของตน (ทีละคน) ในช่วงเวลาส่งงาน เพื่อฝึกให้ เด็กได้ใช้ความคิดที่ได้จากประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง จากการทำกิจกรรม

1.6 ผลงานที่เด็กทำ อาจจัดวางไว้ในมุมต่าง ๆ ของห้องเรียน ติดบอร์ดแสดงผลงานของเด็ก หรือแขวนโชว์ตามหน้าต่าง ประตู และอาจมีการถ่ายภาพผลงานเด็กเพื่อจัดเก็บในแฟ้มสะสมงานหรือนำแสดงติดบอร์ด เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแสดงผลงานศิลปะของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น กล้ามเนื้อมือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านคณิตศาสตร์ พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์กับเด็กที่มีอายุต่างกัน

2.4 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเฉพาะด้าน ด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดยืดหยุ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- ดวงฤทัย น้อยพรม. (2552). **การอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศชั้นเรียนที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิวัดถ์ นกบิน. (2542). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีร์กัญญา โอชรส. (2551). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2533). **การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ขวบ “3 มิติทัศนะทางศิลปะและศิลปะศึกษา”**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2545). **สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ**. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- มิ่งขวัญ ภาคสัญญาไชย. (2551). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนของอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาปฐมวัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- เลิศ อานันทนนะ. (2529). **“จิตวิทยากับพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก”**, **สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2535). **เทคนิคการสอนศิลปะเด็ก**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ รักวิชัย. (2535). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- วิริยะ ฤาชัยพานิชย์. (2554, 30 มกราคม). **คิดต่าง สร้างปัญญา ตอนทำไมต้องศึกษาแนวใหม่ ทำไมต้องสร้างสรรค์**. ช่องเนชั่นแซนด์ 16.00-17.00 น.
- สุชาดา นทีตานนท์. (2550). **ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- _____. (2545). **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- อารี รังสินันท์. (2532). **ความคิดสร้างสรรค์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- Guilford, J. P. (1959, August). Three faces of intellect. *American Psychologist*, **14**(8), 469-479.
- _____. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Jellen, H. G. & Urban, K. K. (1986, Autumn). The TCT-DP (The Test for Creative Think drawing Production): An Instrument that can be applied to most age and ability groups. *The Creative Child and Adult Quarterly*, **11**(3), 138-155.
- Lowenfeld, V. & Brittain, W. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York: Macmillan.

Richard, C. R. & Norman, S. (1977). **Education Psychology: A Developmental Approach**.
Addison Wesley Publishing Company. Inc.

Torrance, E. P. (1965). **Education and the Creative Potential**. Minneapolis: The LundPress Inc.